Сацыяльная кансультацыя

Закон — на баку маці

Калі жанчыны з дзецьмі могуць працаваць няпоўны рабочы дзень або тыдзень?

Спецыялісты Мінпрацы і сацыяльнай абароны адказваюць на чарговыя пытанні чытачоў.

Работніца, якая мае дзіця ва ўзросце 12 гадоў, звярнулася да наймальніка з просьбай аб устанаўленні ёй няпоўнага рабочага часу. Наймальнік адмовіў у просьбе, матывуючы сваю адмову вытворчай неабходнасцю прысутнасці работніцы поўны рабочы дзень. Ці правамерна зрабіў наймальнік?

— У адпаведнасці з артыкулам 289 Працоўнага кодэкса Рэспублікі Беларусь наймальнік абавязаны ўстанаўліваць няпоўны рабочы дзень або няпоўны рабочы тыдзень па просьбе жанчыны, якая мае дзіця ва ўзросце да 14 гадоў (у тым ліку дзіця, якое знаходзіцца пад яе апекай).

Названая норма з'яўляецца абавязковай для выканання наймальнікам.

Акрамя названай катэгорыі работнікаў, наймальнік абавязаны ўстанаўліваць няпоўны рабочы дзень або няпоўны рабочы тыдзень асобам з інваліднасцю ў адпаведнасці з іх індывідуальнымі праграмамі рэабілітацыі; работнікам, якія працуюць на ўмовах сумяшчальніцтва пры прыёме на работу; іншым катэгорыям работнікаў, прадугледжаным калектыўным дагаворам, пагадненнем.

Пералічаным работнікам наймальнік абавязаны ўстанаўліваць няпоўны рабочы час, нават калі гэта не адпавядае вытворчым інтарэсам наймальніка.

Пералік прыведзеных у артыкуле 289 Працоўнага кодэкса катэгорый работнікаў, якім наймальнік абавязаны ўстанаўліваць няпоўны рабочы дзень або няпоўны рабочы тыдзень, не з'яўляецца вычарпальным. Акрамя названых, калектыўным дагаворам, пагадненнем могуць быць прадугледжаны іншыя катэгорыі работнікаў. Напрыклад, у калектыўным дагаворы можа быць замацавана норма аб устанаўленні няпоўнага рабочага часу жанчынам, якія маюць дзяцей ва ўзросце да 18 гадоў, работнікам, якія сумяшчаюць працу з навучаннем, і г. д.

* * *

З'яўляюся шматдзетнай маці, у сям'і трое дзяцей да 16 гадоў. Графік работы на прадпрыемстве зменны — у тры змены: з 0 да 8, з 8 да 16 і з 16 да 24 гадзін. Вытворчасць бесперапынная, працую шэсць дзён запар, затым два выхадныя і г. д. У сувязі з гэтым абраны дадатковы вольны ад работы дзень — панядзелак — перыядычна прыпадае на выхадныя дні і знікае. Ці можна перанесці яго на іншы дзень тыдня? (Н. Г.)

— У якасці дадатковага вольнага дня работніку даецца выбраны ім па ўзгадненні з наймальнікам дзень тыдня — па яго пісьмовай заяве. У заяве работнік указвае абраны ім дзень тыдня і перыяд (перыяды) каляндарнага года, калі ён жадае скарыстацца правам на гэты вольны дзень.

Даванне такога дня афармляецца загадам (распараджэннем) наймальніка, які выдаецца на працягу трох рабочых дзён з дня падачы заявы на любы перыяд (любыя перыяды) каляндарнага года, вызначаны (вызначаныя) работнікам па ўзгадненні з наймальнікам. У загадзе (распараджэнні) указваецца абраны вольны дзень тыдня і перыяд (перыяды), на які (якія) ён даецца.

Падсумоўванне і перанос вольных дзён у тыдзень у мэтах далейшага давання іх у сукупнасці не дапускаецца, але абмежаванняў наконт перыядычнасці напісання заявы аб даванні вольнага дня ў тыдзень і колькасці гэтых заяў на працягу каляндарнага года заканадаўствам не ўстаноўлена. У сувязі з гэтым вы маеце магчымасць напісання заявы пры складанні графіка работы. Напрыклад, у заяве можна ўказаць у адзін з тыдняў месяца адзін вольны дзень, у іншы тыдзень — іншы вольны дзень.

Падрыхтавала Святлана БУСЬКО.

МАЯ МАМА — БАЛЕРЫНА!

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «СГ».)

— Аня, ці ведаеш ты, як мама стала артысткай балета?

Аня: Не.

Таццяна: Калі я была маленькая, мама вадзіла мяне на мастацкую гімнастыку, і там трэнер рэкамендавала паспрабаваць паступіць у харэаграфічнае вучылішча. Я прайшла ўступныя іспыты, але мама вельмі доўга раздумвала, ці варта мне быць балерынай, і ўсё не падавала дакументы, а я нервавалася і прасіла: «Мама, ну вязі хутчэй, бо мяне ж не возьмуць!» Па шчырасці, танцаваць мне заўжды падабалася — і ўжо калі паступала, то зразумела, што хачу, мару стаць балерынай.

— А дачка сама пацягнулася следам ці мама ўгаварыла?

А.: Я сама хацела! Мне падабаецца танцаваць на сцэне, у прыгожых касцюмах. І калі мама танцуе ў спектаклях — таксама, я з самага дзяцінства бачу яе пастаноўкі. Асабліва люблю «Спячую прыгажуню», мама там вельмі добра танцуе партыю Феі Карабос.

Т.: Парадокс у тым, што гэта злая фея — але дзіця так бачыць.

— Што самае складанае ў гэтай прафесіі?

А.: Часам не падабаюцца некаторыя танцы, якія ставяць. І на шпагаце сядзець не люблю.

Т.: Самае складанае — калі ты рыхтуеш нейкую партыю, не блізкую табе, але яе трэба «зрабіць». Што я маю на ўвазе: бывае, персанаж зусім на цябе не падобны, а трэба ўвасобіць яго так, каб глядач паверыў, убачыў не штучную наігранасць, не Таню Уласень у гэтай ролі, а самога персанажа.

— Тады што самае прыемнае?

А.: Калі танцуеш не ў масе, а адна, і ўся ўвага скіравана на цябе. Мая любімая партыя — з балета «Павільён Арміды». А ў будучыні мару станцаваць Чорнага лебедзя.

Т.: Калі, станцаваўшы спектакль, ты застаўся ім задаволены. Зразумела, заўжды ёсць над чым папрацаваць і няма межаў дасканаласці, але калі пастаўленыя перад сабой задачы збольшага выконваеш, то на наступны спектакль ставіш новыя задачы, вышэйшыя планкі, і тады ў артыста адбываецца рост. І, безумоўна, важная як прафесійная ацэнка рэпетытара, з якім ты працаваў над спектаклем, наколькі чыста і тэхнічна былі выкананы тыя ці іншыя пазіцыі, так і рэакцыя публікі, бо ўсё, што мы робім, па вялікім рахунку робіцца для гледача — і калі ён супераживае, верыць, гэта сапраўды дарагога каштуе... Вось калі пайду са сцэны, то больш часу і сіл аддам педагогіцы — я выкладаю ў маленькіх дзетак, якіх вучу танцам, і ў будучыні буду танцаваць праз сваіх вучняў. Калі ты бачыш, што ў іх атрымліваецца, — гэта вельмі ўсцешвае.

— З дачкой вы мама ці педагог?

Т.: У нас быў такі вопыт, калі я рэпеціравала з Аняй, — гэта і для мяне, і для яе стала выпрабаваннем, бо ўласныя дзеці не ўспрымаюць цябе як педагога, могуць і раскапрызіцца, і адмовіцца нешта рабіць... Цяпер Аня пасталела і ўжо інакш успрымае заўвагі, не крыўдзіцца. Я, у сваю чаргу, стараюся тлумачыць: «Ты малайчынка, але можна зрабіць лепш — вось тут дацягнуць ступню, тут калена». У нашай прафесіі заўжды ёсць куды расці, але трэба быць вельмі асцярожным, бо для дзяцей важная ацэнка і пахвала блізкіх людзей, і рэзкім словам можна адбіць усю ахвоту займацца.

А.: Так, з мамай рэпеціраваць складана, яна строгая.

— Балерына — прэстыжная прафесія?

А.: А што такое «прэстыжная»? Калі пра заробак, то ў нас балерыны зарабляюць не вельмі многа, але ёсць краіны, дзе добра плацяць. Таму я хачу стаць балерынай і паехаць у розныя краіны свету — але яшчэ не ведаю дакладна, куды.

Т.: Што тут скажаш — пагаджуся з Аней, у нашай краіне балерына — не надта прыбытковая прафесія. Асабіста мне хапае грошай, каб забяспечваць сваіх дзяцей, але заўжды ёсць да чаго імкнуцца. Нездарма існуе выраз: грошай ніколі не бывае многа, і багатыя па маіх мерках людзі, пэўна, лічаць, што зарабляюць недастаткова. Так, хацелася б большай матэрыяльнай аддачы, бо артыст балета — штучны тавар, атрымаць гэту прафесію можа далёка не кожны, мы вучымся дзевяць гадоў, а сцэнічны век даволі кароткі... З другога боку, на мой погляд, артыст — гэта не пра грошы. Наогул, не толькі артысту, а кожнаму чалавеку трэба займацца тым, што прыносіць яму радасць, тады ад гэтай працы насамрэч будзе плён. А хадзіць на работу дзеля грошай і ціха ненавідзець тое, чым займаешся, — навошта?

— Калі дачка перадумае ісці па вашым шляху...

Т.: Я ў любым выпадку падтрымаю яе выбар і буду дапамагаць, наколькі гэта ў маіх сілах. Яна сама выбрала заняткі балетам, і я, ведаючы цяжкасці гэтай прафесіі, заўжды казала: «Аня, ты павінна разумець, што балерына — гэта не толькі дзяўчына на сцэне ў прыгожым уборы, а паўсядзённая цяжкая праца, і нават калі табе нешта баліць, твая задача — несці радасць людзям, а свае асабістыя перажыванні пакінуць за кулісамі».

— Апішыце балерыну літаральна двума-трыма словамі — якая яна?

А.: Худая, прыгожая... *(у задуменні глязіць на маму).* Не ведаю нават, што дадаць.

Т.: Працавітая, зграбная... На гэтым, напэўна, спынюся.

— Што яшчэ, на ваш погляд, варта ведаць бацькам, дзеці якіх мараць стаць артыстамі балета?

Т.: Аддаючы дзіця ў харэаграфічнае вучылішча, трэба разумець, што прафесія патрабуе сур'ёзнага стаўлення і што будуць вялікія нагрузкі. Неабходна дапамагаць спраўляцца з імі: наладзіць правільнае харчаванне, рэжым адпачынку — абавязкова, бо па-іншаму ні мышцы, ні нервы не аднаўляюцца. Балет — прыгожае мастацтва, калі ты сядзіш у глядацкай зале, але адваротны бок медаля — праца, праца, праца. І працаваць неабходна ўсё жыццё.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.
Фота Таццяны ТКАЧОВАЙ.